

9 грудня 2023 року в Києві було демонтовано пам'ятник *Миколі Щорсу*, герою радянської епохи. А у спільноті досі точиться дискусія, що робити з пам'ятниками *Олександр Пушкіну*, чи правильно забрали назву у станції метро *Льва Толстого*, чи потрібно Національній музичній академії носити ім'я *Петра Чайковського* тощо. Ця тема не оминула сторінки нашого журналу, див. зокрема статтю *Наталії Старченко* «Україна повинна не лише перемогти в цій війні, а назавжди витравити «чужого» в нашій культурі» (Світогляд, №3, 2022), Продовжуємо цю розмову.

Олександр Габович.

Мій відгук на «Плач по культурі» Віктора Шендеровича

Прочитав черговий плач по російській культурі від *Віктора Шендеровича*, талановитої людини, яка не здичавіла, попри задушливу атмосферу Росії. Вразив один момент. А саме, серед іншого пан Шендерович пише: «*Но встречная украинская ненависть, сдетонировавшая ненависть ко всей русской культуре (и российскому, давно взятому в заложники, народу) – сладкая булочка для правящих в России негодяев!*». Насправді йдеться не про ненависть до віршів, скажімо, *Бальмонта* чи *Вяземського*. Їх не читають ані в Росії, ані в Україні. Йдеться про бажання українського народу позбутися російської культури як способу повсякденного життя. Перебування всередині цієї культури є токсичним із суспільної точки зору, оскільки воно викликає цікавість до Росії за рахунок цікавості до своєї – української – культури.

Так сталося, бо Україна до 2014 року була культурною колонією Росії. Тому англійська, французька або китайська культури в цьому сенсі не токсичні для українця. Звісно, не кожна людина в Україні має сахатися російської мови чи культури, але для цього вона має набути певний імунітет. А його надає світова культура, яка демонструє, що ті півтора відсотки (умовно), які належать російській культурі в світі, аж ніяк не є вирішальними на світовому рівні обміну духовним скарбами. Тому, наприклад, мені, який надвечір читав *Конан-Дойля*, вранці пропаганда *Соловйова-Дугіна* про російську велич видається смішною й жалюгідною (сама російська культура не є жалюгідною, бо поганих культур не буває). Але набуття імунітету вимагає довгих років навчання, яких українці (зокрема молоді) не мають. Тридцять років, надані нам незалежністю, були згаяні в цьому сенсі. На жаль. Тому рішучі кроки подалі від російської культури є нагальними та конче необхідними. А берегти російську культуру мають не українці, які не заборгували Росії нічим, крім ненависті за колоніальний гніт та жорстокі переслідування аж до нинішньої страшної війни, а росіяни. Хай вони піднімаються та, піднявши культурну хоругву, борються за свободу своєї країни, за припинення агресії проти сусідів та за здоровий глузд. Хай вони вийдуть на вулиці з вимогою звільнити *Навального* (зараз у виправній колонії № 3 «Полярний вовк», Ямало-Ненецький АО), залишити в спокої *Ройзмана й Шевчука*. Саме це й зможе надати російській культурі європейського забарвлення. Якщо ж цього не станеться, то хто їм лікар?

До теми мій давній вірш:

ЛЮБІТЬ РОСІЮ

Вона убиватиме ваших дітей,
Труїтиме вічність і мить,
А ви абстрагуйтеся від чорних вістей,
Росію побільше любіть.

Хай скаче стрибун і співає братва,
Хай діва будитиме хіть,
Повторюйте радо російські слова,
Росію побільше любіть.

Вона зазіхає на інші краї,
До нас же зайшла «мимохіть»,
Вона просто любить донецькі гаї,
За це її більше любіть.

Згоряє земля під ногами бійців
Вгорі вицвітає блакить,
А ви під солодкі казки брехунців
Побільше Росію любіть. ■

04 квітня 2019 року

Анатолій Негрійко
доктор фіз.-мат. наук,
член-кореспондент
НАН України,
зав. відділу
Інституту фізики
НАН України,
м. Київ

Шановні колеги.

Сьогодні для багатьох наших співвітчизників прийшов час важкого переосмислення всього російського, у тому числі науки і культури, час формування об'єктивних оцінок, на заміну насаджених усією радянською системою освіти стереотипів щодо світової значущості російської гуманітарної спадщини. Сприяння цьому процесу – благородна і важлива задача.

Я хочу сказати, що, попри наші претензії до гуманітаріїв, вони мають потужні, глибокі, професійні погляди і аргументи щодо необхідності і важливості руху в суспільстві – подалі від Росії. Я знаю *Тамара Гундарову*, читав *Ярослава Грицака*, чув, як і всі ви, виступи *Павла Гриценка*. Думаю, кожен з вас може назвати ще багато імен, тому ми маємо потужний гуманітарний корпус і цими професійними знаннями і вміннями треба користуватися. Надавати трибуну для виступів, просити, а може й вимагати виходити до людей. Зрештою, давнє гасло «*дали від Москви*» сформулювали гуманітарії.

Ентузіазм і громадянська позиція всіх небайдужих, зокрема й фізиків, важлива, але, як на мене, варто добиватись, щоб говорили і професіонали – історики, філософи, літературознавці. ■